

Varför omplaceras vi våra katter i Sverige?

Sammanfattning:

Katten är ett av Sveriges vanligaste sällskapsdjur och betraktas av många som en viktig familjemedlem. Trots detta omplaceras ett stort antal katter varje år. Många omplaceringar sker privat, exempelvis via annonstjänster, vilket gör dem svåra att överblicka och följa upp. Den här rapporten undersöker därför privata omplaceringar av katter i Sverige med utgångspunkt i annonser på Blocket under perioden februari till april, åren 2021–2024.

Totalt omfattar materialet 9 441 katter. Resultaten visar att omplacering av katter är ett omfattande fenomen även utanför djurhennens verksamhet. I de flesta annonser, cirka 90 procent, anges någon form av anledning till att katten behöver omplaceras. Vanliga orsaker är förändringar i familjen eller hemmiljön, allergi, flytt, tidsbrist, sociala konflikter med andra katter samt beteenden som upplevs som problematiska. Det finns också en större kategori med övriga skäl, där exempelvis ekonomiska orsaker eller att ägaren har gått bort kan ingå. En viktig iakttagelse är att många katter omplaceras tidigt i livet. En betydande andel av katterna är yngre än ett år eller mellan ett och två år. Detta kan tyda på att beslutet att skaffa katt ibland tas utan tillräcklig kunskap om kattens behov, beteende och långsiktiga ansvar. Samtidigt visar resultaten att även vuxna katter, särskilt i åldern två till fem år, ofta omplaceras. Det innebär att omplacering inte bara är kopplat till kattungar eller unga katter, utan är en välfärdsfråga genom hela kattens liv.

Vår studie lyfter också upp att det som beskrivs som beteendeproblem i annonserna inte alltid behöver vara onormala beteenden. Klösande, rädsla, konflikter mellan katter och urinmarkering kan i många fall vara naturliga uttryck för kattens behov, stress eller bristande anpassning i miljön. Hur beteenden uppfattas beror därför ofta på ägarens kunskap och förväntningar. En central slutsats är att ökad kunskap kan vara ett viktigt sätt att förebygga omplacering. Nuvarande och blivande kattägare behöver tydlig information om kattens naturliga beteenden, behov av trygg miljö, sociala förutsättningar och långsiktigt ansvar. Resultaten kan användas för att ta fram riktlinjer, rådgivning och informationsmaterial som stärker kattägare innan problem leder till omplacering. På så sätt kan rapporten bidra till bättre välfärd för katter och mer hållbara relationer mellan katter och människor.

Bakgrund:

Katten är ett av Sveriges och Europas vanligaste sällskapsdjur (FEDIAF, 2020) och för många en högt värderad familjemedlem. Samtidigt omplaceras ett stort antal katter varje år i Sverige, både via omplaceringsorganisationer och privat. Vi vet dock inte alls omfattningen, då svenska förhållanden inte har granskats tidigare. Orsakerna bakom omplaceringarna varierar troligen och kan handla om förändrade familjeförhållanden, allergier, flytt, hälsoproblem hos ägaren, oönskade beteenden eller bristande kunskap om kattens beteende och behov (Jensen et al., 2020). Omplacering verkar också kunna kopplas till orealistiska förväntningar på kattens roll i familjen, och orealistiska förväntningar när det gäller kattens beteende. Att förstå varför katter omplaceras och i vilken utsträckning, är därför avgörande för att kunna arbeta förebyggande och förbättra välfärden för både katten och familjen.

Tidigare forskning visar att beteenderelaterade problem är en av de vanligaste orsakerna till att djur överges eller omplaceras (Hirsch et al., 2014). I en översiktsartikel baserad på 84 studier om omplacering av husdjur beskrev 86 % av artiklarna orsaker som kunde kopplas till djuret (Coe et al., 2014). Av dessa handlade 58 % om aggression och 49 % om andra beteenden som upplevdes som problematiska. Även studier om avlivning pekar på betydelsen av beteendeproblem. I en engelsk studie var det tydligt att det fanns samband mellan oönskade beteenden hos hunden och risken för avlivning (Pegram et al., 2021).

Många av de beteenden som djurägare upplever som problematiska är dock naturliga och artspecifika beteenden. Ett exempel är när en katt markerar genom att klösa på möbler, ett beteende som kan vara väldigt jobbigt för ägaren, men som tydligt är ett beteende som handlar om doftmarkering. Hur ett beteende uppfattas av ägaren, beror i stor utsträckning på djurägarens kunskap om, och förväntningar på, djuret. Tidigare studier visar dessutom också att kunskap om kattens naturliga beteenden och behov kan minska risken för omplacering (Patronek et al., 1996). Sammanfattningsvis visar detta på behovet av att sprida evidensbaserad kunskap till kattägare, så att fler relationer mellan människor och katter kan bli långsiktigt hållbara.

Det finns relativt god kunskap om orsaker till omplacering från andra länder än Sverige, när katter lämnas in via djurhem och andra organisationer. Däremot saknas fortfarande kunskap om de omplaceringar som sker privat, exempelvis via annonstjänster. Detta är en viktig kunskapslucka, eftersom privat omplacering kan innebära andra bakomliggande orsaker, andra typer av beslut och andra konsekvenser för kattens välfärd. Vi vet också att katter som omplaceras via djurhem riskerar att hamna i en situation där de omplaceras och återlämnas flera gånger (Hirsch, 2016). För en djurart som finner trygghet i en känd och förutsägbar miljö kan upprepade omplaceringar innebära ett betydande välfärdsproblem.

Omplacering av katter är inte enbart ett svenskt eller europeiskt fenomen, utan ett globalt problem. Runt om i världen omplaceras miljontals katter varje år, många redan under sitt första levnadsår. Statistik från USA visar exempelvis att över en miljon katter övergavs under 2021 (Shelter Animals Count, 2022). Mot bakgrund av att katten är vårt vanligaste sällskapsdjur i Sverige, och en nära familjemedlem är det därför angeläget att fördjupa förståelsen för varför omplaceringar sker.

Vi ser en brist på kunskap i samhället när det gäller våra katters grundläggande behov, och vi ser att det kan leda till svårigheter i relationen mellan katten och människan. Genom detta projekt vill vi skapa en djupare förståelse för orsakerna bakom omplacering av katter, särskilt de omplaceringar som sker privat. Genom ökad kunskap kan vi bidra till att minska antalet omplaceringar, stärka stödet till kattägare och förbättra välfärden och livskvaliteten för både katter och människor.

Syfte:

Syftet med projektet var att kartlägga privata omplaceringar, och identifiera de främsta orsakerna till att katter omplaceras i Sverige. Projektet syftade också till att öka medvetenheten om katters behov hos nuvarande och potentiella kattägare samt att ta fram strategier och riktlinjer som kan stärka kattens välfärd och bidra till mer hållbara relationer mellan katter och människor.

Metodik:

Vi har samlat in data från omplaceringsannonser på Blocket.se under de senaste fyra åren. Blocket är Sveriges största marknadsplats med 5 miljoner besökare per vecka (Blocket, 2024). Syftet med projektet är att kartlägga omfattningen av omplacering av katter i Sverige. Vårt långsiktiga mål med

studien är att genom en ökad förståelse för orsakerna bakom omplacering av katter i Sverige, hitta områden där kunskap saknas för att sedan ta fram strategier för att åtgärda dessa.

Databearbetningen av annonserna har genomförts med hjälp av AI-modeller, där input enbart har varit ostrukturerade filer med alla annonser från Blocket, en fil per år.

Resultat och diskussion:

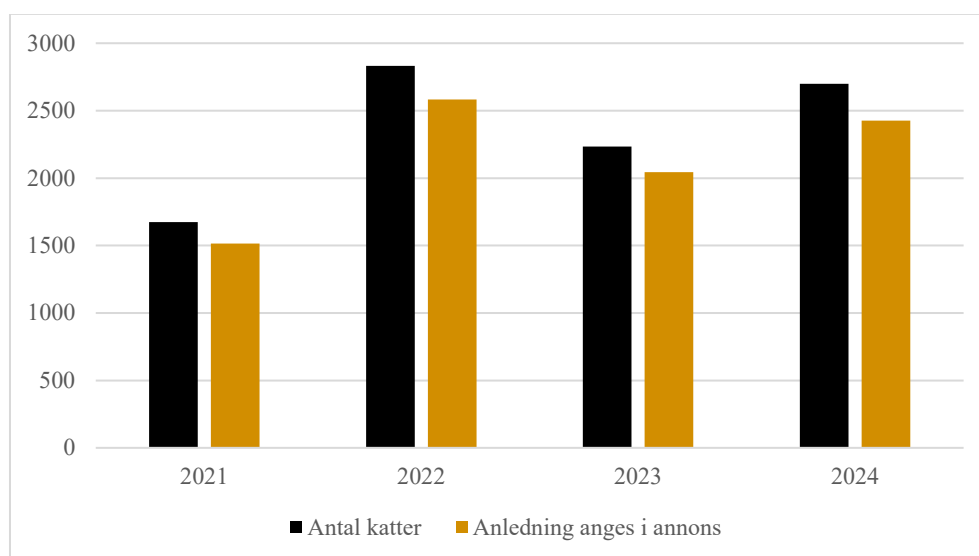
Under åren 2021 till 2024 omplacerades totalt 9441 katter via Blocket.se under februari till april. En extrapolering på årsbasis skulle innebära att det under ett år omplaceras ca 9–10 tusen katter i Sverige via Blocket. I följande tabell (tabell 1) kan man utläsa omplaceringsålder för alla katter som omplacerats, där ålder grupperades enligt kategorierna: upp till ett år, 1-2 år, 2-5 år och över fem år. Det blir då tydligt att de allra flesta katter som omplaceras hör till ålderskategorin 2-5 år (38 %), men det blir också tydligt att ålderskategorin med nästan lika många omplaceringar är katter upp till 1 år (29 %).

Tabell 1. Tabellen visar andelen katter i varje ålderskategori, där ålderskategorin visar omplaceringsålder för alla katter som ingick i studien.

År/Ålderskategori	Upp till 1 år	1-2 år	2-5 år	Över 5 år
2021	28%	15%	42%	15%
2022	26 %	17 %	42 %	15%
2023	27 %	19 %	41 %	13 %
2024	35 %	24 %	27 %	14 %

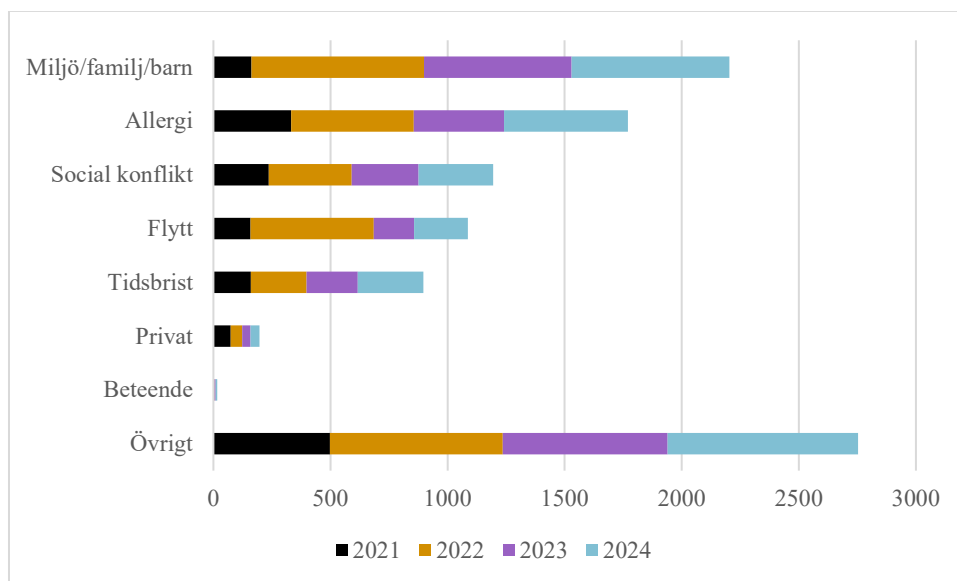
I 90 % av annonserna på Blocket angavs en anledning till att katten/katterna behövde omplaceras.

Figur 1 visar antalet katter i annonser, och antalet annonser där en tydlig anledning angavs.

Figur 1: Figuren visar antalet katter som omplaceras via Blocket under februari till april under åren 2021–2024.

Preliminära resultat från analysen av anledningar bakom omplaceringarna visas i figur 2. Kategorierna som definierats omfattade flera anledningar, t.ex. att familjen skaffat barn eller förändringar i familjen eller miljön hamnar i en och samma kategori. Kategorin ”Social konflikt” innefattar de annonser där man har beskrivit att katten inte kommer överens med andra katter i hemmet. I kategorin ”Övrigt” ingick anledningar så som att ägaren har gått bort eller ekonomiska skäl. Denna kategori behöver vi analysera lite mer noggrant inför publicering av data, eftersom det troligen är så att en del av annonserna kan fördelas in i andra kategorier. Vi tror tex att en mer detaljerad analys kommer att visa att antalet annonser som hänvisar till kattens beteende som anledning kommer att öka, även om vi också ser att människor inte gärna anger denna anledning.

Figur 2: Figuren visar anledningen bakom omplacering av katt utifrån ett visst antal definierade kategorier, via Blocket under februari till april under åren 2021-2024,

Studien visar att ett stort antal katter omplaceras privat via Blocket, men eftersom detta sker utanför djurhem och organisationer är fenomenet svårare att följa upp. En viktig diskussionspunkt är därför att privat omplacering kan innebära en osynlig välfärdsrisk, där kattens fortsatta livssituation och eventuell återomplacering inte är kända. Ett annat viktigt resultat är att många katter omplaceras redan under de första levnadsåren. Det väcker frågor om hur väl förberedda kattägare är inför köpet eller adoptionen, och om det finns brister i informationen (från tex uppfödare/säljare) om vad det innebär att leva med katt över tid.

Många omplaceringar verkar beskrivas som orsakade av flytt, tidsbrist, allergi eller förändringar i familjen, men bakom dessa kan det ibland finnas underliggande problem kopplade till kattens beteende, miljö eller relationen mellan katt och ägare. Troligen är det ju så att angivna orsaker i annonserna inte alltid speglar hela problematiken. Här skulle man behöva mer djupgående studier, av människors underliggande resonemang inför omplacering.

Det är också viktigt att lyfta att beteenden som upplevs som problematiska ofta kan vara normala kattbeteenden, exempelvis klösande, urinmarkering, rädsla eller konflikter med andra katter. Vi vill därför lyfta att det troligen finns behov av mer kunskap om kattens naturliga beteenden.

Katter är känsliga för förändringar i miljö, resurser och sociala relationer. Det är tydligt att vissa anledningar bakom omplacering kan härledas till dessa, och kanske behöver man som ägare vara lite mer medveten om att förändringar kan påverka hur katten kan hantera dessa.

En central slutsats är att information behöver komma ägare till del mycket tidigare, innan katten skaffas. Det kan handla om realistiska förväntningar, kostnader, tidsåtgång, miljöberikning, kastrering, försäkring, sociala behov och vad man bör göra vid beteendeproblem. Eftersom Blocket är en viktig kanal för privat omplacering vill vi också lyfta diskussionen om annonsplattformar kan bidra med förebyggande information, exempelvis länkar till råd om kattens behov, checklista inför omplacering eller rekommendationer för trygg överlåtelse.

Det är viktigt att diskutera att materialet i den här studien bygger på annonser under februari–april och att extrapolering till helåret därför bör tolkas försiktigt. Man behöver också tänka på att ägare som annonserar kanske inte alltid lyfter alla problem, då det kan påverka möjligheten att kunna sälja sin katt.

Vi vill avsluta rapporten med att konstatera att vi tror att en viktig diskussion som skulle behöva lyftas i samhället är hur vi ser på våra sällskapskatter, och vilken status vi faktiskt ger dem som individer med egna behov, beteenden och förutsättningar. Genom ökad kunskap, tydligare stöd till kattägare och mer genomtänkta beslut vid köp, adoption och omplacering kan vi skapa bättre förutsättningar för hållbara relationer mellan människor och katter, och därmed stärka välfärden för båda parter.

Spridning av resultat:

Under 2025 så anordnade Maria Andersson och Elin Hirsch en workshop på den internationella konferensen ISAE. På Workshopen deltog forskare från många olika länder, och tillsammans hade vi möjlighet att reflektera kring omplaceringar och konsekvenser för katter och ägare. Dokumentationen från workshopen kommer att publiceras i form av en vetenskaplig artikel under 2026. Troligen kommer vi att välja tidskriften *Antozoös*.

Resultat från de specifika data som bearbetats i den här studien kommer att submittas i en artikel under hösten 2026. Målet är att artikeln ska publiceras i en vetenskaplig tidskrift där forskare och praktiker lätt kan hitta resultaten. Troligen kommer vi att välja tidskriften *Animal Welfare*.

Resultat från studien, samt specifika råd till både djurägare och uppfödare kommer att publiceras på en projekthemsida under sept 2026. På projekthemsidan kommer uppfödare, ägare och övriga att kunna hitta de svenska rapporter, och examensarbeten som är knutna till projektet. Man kommer också att kunna hitta specifika råd in form av checklistor för kattägare, checklistor för kattuppfödare och checklistor för katthemspersonal. Vi tror att detta är ett bra sätt att nå ut, och kommer att använda alla våra kanaler för att sprida den här projekthemsidan.

Referenser:

Alberthsen, C., Rand, J., Morton, J., Bennett, P., Paterson, M., & Vankan, D. (2016). Numbers and Characteristics of Cats Admitted to Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals (RSPCA) Shelters in Australia and Reasons for Surrender. *Animals*, 6(3), 23.

Blocket (2024) <https://www.blocket.se/om/vad-ar-blocket> , använd 2024-01-11.

Casey, R. & Bradshaw, J. 2008. The effects of additional socialisation for kittens in a rescue centre on their behavior and suitability as a pet. *APPL ANIM BEHAV SCI*. 114

Coe, J. B., Young, I., Lambert, K., Dysart, L., Nogueira Borden, L., & Rajić, A. (2014). A Scoping Review of Published Research on the Relinquishment of Companion Animals. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 17(3), 253–273.

FEDIAF 2024. Annual report. FEDIAF EuropeanPetFood | Facts & Figures 2024.

https://europeanpetfood.org/wp-content/uploads/2024/06/FEDIAF-Annual Review-2024_Online.pdf

Hirsch, E. N., Andersson, M., & Loberg, J. (2014). Swedish cat shelters: a descriptive survey of husbandry practices, routines and management. *Animal Welfare*, 23, 411–421.

Hirsch EN. 2016. Feline stress – Methodological considerations for non-invasive assessment of cats housed in groups and singly. Doctoral thesis. Swedish University of Agricultural Sciences, Sweden

Jensen, J.B., Sandøe, P., & Nielsen, S.S. 2020. Owner-Related Reasons Matter more than Behavioural Problems— A Study of Why Owners Relinquished Dogs and Cats to a Danish Animal Shelter from 1996 to 2017. *Animals* 10(6), 1064

Karsh, E & Turner, D 1988. The human-cat relationship. In: (eds) Turner, D & Bateson, P *The domestic cat: the biology of its behaviour*. Cambridge: Cambridge University Press, 159-177

Patronek, G. J., Glickman, L. T., Beck, A. M., McCabe, G. P., & Ecker, C. 1996. Risk factors for relinquishment of cats to an animal shelter. *J of Am Vet Med Asso*, 209(3), 582–58

Pegram, C., Gray, C., Packer, R.M.A. et al. 2021. Proportion and risk factors for death by euthanasia in dogs in the UK. *Sci Rep* 11, 9145. <https://doi.org/10.1038/s41598-021-88342-0>

Salman, M. D. et al. 1998. Human and animal factors related to relinquishment of dogs and cats in 12 selected animal shelters in the United States. *JAAWS*, 1:207-226

Shelter Animals Count 2022. FULL YEAR REPORT. The National Database of sheltered animal statistic

Resultatförmedling:

Baserat på resultaten från de insamlade annonserna kommer vi skriva en vetenskaplig artikel för publikation i exempelvis *Applied Animal Behaviour Science*, *Animals*, *Anthrozoös* eller *Animal Welfare*.

Vårt mål är att utveckla informationsmaterial riktat till nuvarande och blivande kattägare om katters behov och ansvar som djurägare. Vi vill samarbeta med djurorganisationer och veterinärkliniker för att sprida resultaten och rekommendationerna. Vi vill skapa en tydlig sammanställning av de vanligaste orsakerna till omplacering av katter, samt rekommendationer för hur omplaceringar kan förebyggas genom bättre information, stöd och utbildning för kattägare. I förlängningen vill vi skapa ett ökat medvetande om vikten av att göra genomtänkta val vid adoption eller köp av katter.

Varför omplacerar vi våra katter i Sverige?